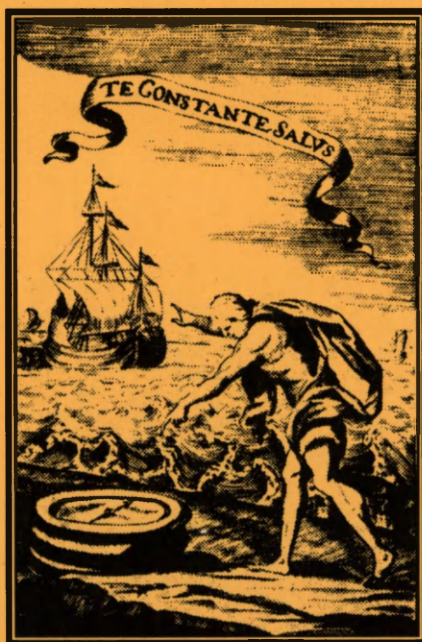

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Rocznik CIII.

Nr 1

WARSZAWA 1996

<http://rcin.org.pl>

INFORMACJA DLA AUTORÓW „KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO”

Trudna sytuacja finansowa „Kwartalnika Historycznego” (brak funduszy na przepisywanie tekstów autorskich) zmusza nas do wprowadzenia ścisłych rygorów, dotyczących formy tekstów nadsyłanych do druku w naszym piśmie.

1. Wszystkie teksty muszą być składane w dwóch egzemplarzach, przepisanych (lub wydrukowanych z komputera) według obowiązujących norm wydawniczych: na stronie 30 wierszy po około 60 znaków, z marginesem z lewej strony, szerokości 4–5 cm. Poprawki i uzupełnienia w tekście muszą być ograniczone do minimum i nie mogą przekraczać trzech na jednej stronie; nie stosujemy żadnych podkreśleń. W przypadku wydruku komputerowego należy dołączyć dyskietkę.

2. Układ pierwszej strony artykułu i artykułu recenzyjnego (tj. obszerniejszej, polemicznej recenzji) musi wyglądać następująco: z lewej strony u góry imię i nazwisko Autora i pod nim w nawiasie miasto, w którym pracuje; poniżej tytuł na środku strony (na osi). Wszystkie te elementy należy pisać pismem tekstowym, nie zaś samymi wielkimi literami.

3. W recenzji ponad tekstem należy umieścić kolejno: imię (w formie rozwiniętej) i nazwisko autora recenzowanej pracy, jej tytuł i ewentualnie podtytuł (według strony tytułowej); jeśli recenzja dotyczy pracy zbiorowej, wówczas po tytule należy podać imię i nazwisko redaktora; następnie — w przypadku pracy wielotomowej — liczbę tomów lub części (np. t. 1–2) cyframi arabskimi i dalej: miejsce i rok wydania, liczbę stron, na ostatnim miejscu nazwę wydawcy. Imię i nazwisko Autora recenzji oraz miasto, w którym pracuje — na końcu tekstu z prawej strony.

4. Teksty do działu „Kronika” zawierają tytuł (na osi); podpis Autora jak w recenzji.

5. Wspomnienia pośmiertne: w tytule imię i nazwisko osoby, której tekst dotyczy, pod nim w nawiasach dokładne daty życia; podpis Autora jak w recenzji.

6. Przypisy następują w maszynopisie po tekście zasadniczym, od nowej strony. Numery przypisów należy umieszczać we frakcji górnej, bez nawiasów lub kropek, w wierszu z wcięciem akapitowym. Odnośniki do przypisów w tekście są umieszczone przed kropką kończącą zdanie (z wyjątkiem, gdy kończy je skrót: w. — wiek lub r. — rok) albo przed przecinkiem wewnątrz zdania (z wyjątkiem, gdy muszą być umieszczone między słowami, których nie oddziela przecinek).

7. W tekstach zasadniczych stosujemy ogólnie przyjęte skróty (np., itd., m.in., etc. oraz inne podobne), a także z reguły: r. (rok) i w. (wiek), inne zaś w miarę potrzeby. Nazwy miesięcy podajemy cyfrą rzymską, wówczas gdy występują wraz z dniem i rokiem (bez oddzielających je kropek), w innych przypadkach w ich brzmieniu słownym (16 V 1935; 16 maja; w maju 1935 r.).

8. W przypisach stosujemy skróty jak w punkcie 7. oraz te, które znajdują się w zamieszczonym poniżej wykazie; dopuszczalne są także inne skróty, przyjęte w historycznych opracowaniach specjalistycznych, jednak z wyjaśnieniem ich znaczenia przy pierwszym przypadku zastosowania. Tytuły czasopism i serii wydawniczych piszemy w cudzysłowie; po tytule publikacji zamieszczonej w opracowaniu zbiorowym piszemy po przecinku — w: (bez nawiasów prostokątnych). Tomy, roczniki, zeszyty, numery i części periodyków i innych publikacji podajemy cyframi arabskimi.

9. Wszystkie nadesłane do redakcji teksty, odbiegające swoją zewnętrzną formą od powyższych zasad, będą zwracane Autorom do właściwego przygotowania i ponownego przepisania.

**POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII**

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Założony przez Xawerego Liskego
w 1887 roku

**ROCZNIK CIII
1996**

1

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
Warszawa 1996

KOMITET REDAKCYJNY

Jacek Banaszekiewicz, Marian Biskup, Stanisław Bylina, Adam Galos, Antoni Gąsiorowski, Aleksander Gieysztor, Monika Hamanowa, Jerzy Jedlicki, Marcin Kamler, Wojciech Kriegseisen (sekretarz), Czesław Madajczyk, Jerzy Michalski (redaktor), Roman Michałowski (zastępca redaktora), Jan Molenda, Edward Potkowski, Henryk Samsonowicz, Jacek Staszewski, Stanisław Trawkowski, Roman Wapiński, Romuald Wojna (zastępca redaktora), Andrzej Wyczański, Jerzy Wyrozumski, ks. Zygmunt Zieliński

ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31-02-61

Adiustacja: Maria Sieramska

© Copyright by
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*
Warszawa 1996

© All rights reserved.
No part of this book may be reproduced,
stored in a retrieval system,
or transmitted, in any form or by any means
without the prior permission of the publishers,
Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk and Wydawnictwo Naukowe *Semper*

© Wszelkie prawa zastrzeżone.
Przedruk lub odtwarzanie fragmentów tej publikacji
w mediach każdego rodzaju
wymaga pisemnego zezwolenia
Instytutu Historii Polskiej Akademii Nauk oraz Wydawnictwa Naukowego *Semper*

Publikacja dofinansowana przez Komitet Badań Naukowych

Skład komputerowy:
SOFT EDITION
ul. Umińskiego 1/44, 03-983 Warszawa
tel. 671 38 75

Redakcja techniczna:
WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
ul. Bednarska 20 a, 00-321 Warszawa
tel. 635 49 73

PL ISSN 0023-5903
Nr indeksu 363103

SPIS TREŚCI

Andrzej Pleszczyński, Bolesław Chrobry konfratrem eremitów św. Romualda w Międzyrzeczu	3
Jerzy Rajman, Mieszko Płatonogi, pierwszy książę raciborsko-opolski (1173–1211)	23
Ewa Maj, Udział Związku Ludowo-Narodowego w rządzie „większości polskiej” Wincencego Witosa w 1923 r.	43

PRZEGLĄDY — PROPOZYCJE — POLEMIKI

Teresa Rodzińska-Choraży, Kilka uwag w sprawie sporu o funkcję domniemanych mis chrześcijańskich w Poznaniu i Wiślicy (w odpowiedzi Przemysławowi Urbańczykowi) ...	61
Przemysław Urbańczyk, Jeszcze o funkcji wczesnośredniowiecznych „mis” wapiennych ...	65

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Piotr Błaszczak, Dwie książki o księdzu Brzósce, ostatnim dowódcy powstania 1863 roku ..	69
--	----

*

<i>Mittelalter. Annäherungen an eine fremde Zeit</i> , wyd. Wilfried Hartmann, Regensburg 1993 — Jerzy Strzelczyk	74
<i>Zakon krzyżacki a społeczeństwo państwa w Prusach</i> . Zbiór studiów pod red. Zenona Huberta Nowaka, Toruń 1995 — Henryk Samsonowicz	75
P. Erlén, <i>Europäischer Landesausbau und mittelalterliche deutsche Ostsiedlung. Ein struktureller Vergleich zwischen Südwestfrankreich, den Niederlanden und dem Ordenland Preussen</i> , Marburg/Lahn 1992 — Jan M. Piskorski	79
<i>Ritterorden und Region — politische, soziale und wirtschaftliche Verbindungen im Mittelalter</i> , hrsg. von Zenon Hubert Nowak, Toruń 1995 — Marian Dygo	83
J. Gzella, <i>Małopolska elita władzy w okresie rządów Ludwika Węgierskiego w Polsce w latach 1370–1382</i> , Toruń 1994 — Jan Wroniszewski	85
J. Ryś, <i>Szkolnictwo parafialne w miastach Małopolski w XV wieku</i> , Warszawa 1995 — Krzysztof Ożóg	90
A. Leszczyński, <i>Sejm Żydów Korony</i> , Warszawa 1994 — Jehudit Ka'ik	97
A. Karpiński, <i>Kobieta w mieście polskim w drugiej połowie XVI i w XVII wieku</i> , Warszawa 1995 — Agnieszka Bartoszewicz	99
A. Filipczak-Kocur, <i>Skarb litewski za pierwszych dwu Wazów 1587–1648</i> , Wrocław 1994 — Henryk Luewicz	102
A. Kaźmierczyk, <i>Sejmy i sejmiki szlacheckie wobec Żydów w drugiej połowie XVII wieku</i> , Warszawa 1994 — Jehudit Ka'ik	104
E. Kizik, <i>Mennonici w Gdańsku, Elblągu i na Żuławach Wiślanych w drugiej połowie XVII i w XVIII wieku. Studium z dziejów małej społeczności wyznaniowej</i> , Gdańsk 1994 — Wojciech Kriegseisen	107
W. Bussmann, <i>Zwischen Preussen und Deutschland-Friedrich Wilhelm IV. Eine Biographie</i> , Berlin 1990 — Grzegorz Kucharczyk	110

J. Polanowska, <i>Historiografia sztuki polskiej w latach 1832–1863 na ziemiach centralnych i wschodnich dawnej Rzeczypospolitej</i> . F. M. Sobieszkański, J. I. Kraszewski, E. Rastawiecki, A. Przedziecki, Warszawa 1995 — Andrzej Wierzbicki	113
<i>Stadtgeschichte Oberschlesiens. Studien zur städtischen Entwicklung und Kultur einer ostmitteleuropäischen Region vom Mittelalter bis zum Vorabend der Industrialisierung</i> , hrsg. von Thomas Wunsch, Berlin 1995 — Tomasz Jurek	116
J. M. Soroka, <i>Polska Partia Socjalistyczna wobec problemów kulturalno-oświatowych 1918–1939</i> , Wrocław 1995 — Michał Śliwa	119
<i>Weg von Österreich. Das Weltkriegsexil von Masaryk und Beneš im Spiel ihrer Briefe und Aufzeichnungen aus den Jahren 1914 bis 1918. Eine Quellensammlung</i> . Wybrał, przetłumaczył i wydał Frank Halder, Berlin 1995 — Janusz Gruchała	121
S. Gregorowicz, M. J. Zacharias, <i>Polska — Związek Sowiecki. Stosunki polityczne 1925–1939</i> , Warszawa 1995 — Roman Wapiński	125

KRONIKA

Międzynarodowy Kongres Mediewistyczny, Leeds 10–13 VII 1995 — Wojciech Iwańczak	129
Mity i wierzenia pogańskich Słowian i Bałtów. Konferencja Międzynarodowa, Baranów Sandomierski 5–7 X 1995 — Jacek Adamczyk	131
Życie codzienne — nowy kierunek badań w ramach historii kultury, Warszawa 29 IX 1995 — Andrzej Karpiniński	133
Historia nie zamknięta. Sesja naukowa w rocznicę III rozbioru Rzeczypospolitej, Warszawa 13–14 X 1995 — Marian Drozdowski	136
Słowianie i Niemcy. Historyczne procesy i doświadczenia na drodze do zjednoczonej Europy, Kulmbach 13–14 X 1995 — Jerzy Strzelczyk	138
400 Jahre Fürstenfelder Äbtetreffen - Fürstenfelder Reformstatuten von 1595. Zisterzienser Zwischen Zentralisierung und Regionalisierung, Fürstenfeldbruck k. Monachium 16–20 październik 1995 — Krzysztof Kaczmarek	139
Rzeczpospolita w dobie drugiej wojny północnej 1655–1660. Sesja naukowa, Kielce 23–24 X 1995 — Waldemar Kowalski	140
Seminarium włosko-polskie „Dalla patria locale all’ europeismo; la formazione della coscienza nazionale e europea in Polonia e in Italia nel corso dei secoli XIX e XX. Incontro di studi”, Rzym 17–18 XI 1995 — Wojciech Kriegseisen	141
Metody komputerowe w badaniach i dydaktyce historii, Poznań 1–2 XII 1995 — Cezary Kukoło	143
Stulecie urodzin Ernsta Kantorowicza — Jerzy Strzelczyk	144

IN MEMORIAM

Wspomnienie o Helenie Wereszyckiej (17 III 1907–22 IV 1995) — Elżbieta Orman	147
--	-----

KOMUNIKATY

Instytut Historii i Kultury Żydowskiej im. Szymona Dubnowa w Lipsku — Jerzy Tomaszewski	149
Nagroda imienia Stanisława Herbsta	149
Protokół z posiedzenia Jury Konkursu im. Władysława Konopczyńskiego na recenzję ogłoszoną w polskich czasopismach historycznych — Jacek Staszewski	150

CONTENTS

Andrzej P l e s z c z y ń s k i, Bolesław the Brave — a Confrater of the Eremites of St. Romuald in Międzyrzecz	3
Jerzy R a j m a n, Mieszko the Stumbler (Płatonogi), the first Duke of Racibórz-Opole	23
Ewa M a j, The Participation of the Peasant-National Union in the „Polish Majority” Government of Wincenty Witos in 1923	43
REVIEWS — POLEMICS — PROPOSITIONS	61
CRITICAL ARTICLES — REVIEWS	69
CHRONICLE	129
IN MEMORIAM	147
ANNOUNCEMENTS	149

Joanna Jelińska

„Sarmacki” wizerunek
szlachcica-ewangelika
w *Postylli* Krzysztofa Kraińskiego

Małgorzata Aleksandrowicz-Szumlikowska

Radziwiłłówny w świetle
swoich testamentów

GABRIEL KRASIŃSKI
TANIEC
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Semper

WYKAZ SKRÓTÓW

AAN	– Archiwum Akt Nowych
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych
Bibl. Czart.	– Biblioteka i Archiwum Czartoryskich w Krakowie
Bibl. Kórn.	– Biblioteka Kórnicka PAN
Bibl. Nar.	– Biblioteka Narodowa w Warszawie
Bibl. Ossol.	– Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu
Bibl. Racz.	– Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego w Poznaniu
CAW	– Centralne Archiwum Wojskowe
cz.	– część
„Czasop. Prawno–Hist.”	– <i>Czasopismo Prawno–Historyczne</i> ”
ibid.	– ibidem
„Kwart. Hist.”	– „Kwartalnik Historyczny”
„Kwart. HKM”	– „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej”
MGH SS	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores</i>
MGH Script. rer. Ger.	– <i>Monumenta Germaniae Historica Scriptores rerum Germanicarum</i>
MPH	– <i>Monumenta Poloniae Historica</i>
n.	– i następna (s. 53 n.)
nn.	– i następne (s. 53 nn.)
nr	– numer
op. cit.	– opus citatum
por.	– porównaj
przyp.	– przypis
„Przegl. Hist.”	– „Przegląd Historyczny”
PSB	– <i>Polski słownik biograficzny</i>
RAU	– Rozprawy Akademii Umiejętności
RDSG	– „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych”
red.	– redaktor, redakcja
rkp.	– rękopis
RPAU	– Rozprawy Polskiej Akademii Umiejętności
SPPP	– <i>Starodawne Prawa Polskiego Pomniki</i>
SSS	– <i>Słownik starożytności słowiańskich</i>
„St. Źródł.”	– „Studia Źródłoznawcze”
sygn.	– sygnatura
t.	– tom
VL	– Volumina Legum
WAP	– Wojewódzkie Archiwum Państwowe
wyd.	– wydanie, wydawca
z.	– zeszyt
zob.	– zobacz

KWARTALNIK HISTORYCZNY

Warunki prenumeraty

Wpłaty na prenumeratę przyjmowane są na okresy kwartalne.

- W kraju
  - urzędy pocztowe oddawcze, właściciwe dla miejsca zamieszkania lub siedziby prenumeratora, oraz doręczyciele w miejscowościach, gdzie dostęp do urzędu jest utrudniony;
  - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel. 635 49 73, fax: 664 88 20; wpłaty należy kierować na konto: PKO VII Oddział w Warszawie, Nr 1573-109628-136 z zaznaczeniem dla blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty.

- Ze zleceniem wysyłki do innych państw:
  - dział kolportażu Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel. 635 49 73, fax: 664 88 20; wpłaty należy kierować na konto: PKO VII Oddział w Warszawie, Nr 1573-109628-136 z zaznaczeniem na blankiecie przelewu tytułu czasopisma i okresu prenumeraty; dostawa odbywa się pocztą zwykłą w ramach opłaconej prenumeraty, z wyjątkiem zlecenia dostawy pocztą lotniczą, której koszt w pełni pokrywa zleceniodawca.

Cena w prenumeracie w 1997 roku w kraju wynosi 10 zł za numer. Prenumerata ze zleceniem dostawy za granicę (pocztą zwykłą) jest w Europie o 100%, a w krajach pozaeuropejskich o 200% wyższa od krajowej.

Terminy przyjmowania przedpłat przez Wydawnictwo Naukowe Semper oraz przez Poczta Polską (tylko prenumerata krajowa):

- do 25 XI na I kw. roku następnego
- do 25 II na II kw.
- do 25 V na III kw.
- do 25 VIII na IV kw.

Wcześniejsze i bieżące numery można nabywać w Dziale Handlowym Wydawnictwa Naukowego Semper, ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, tel. 635-49-73, fax: 664-88-20. Również można je zamawiać we Wzorcowni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-901 Warszawa oraz we wszystkich księgarniach naukowych i akademickich (cena 1 egz. w tych księgarniach może różnić się od ceny w Wydawnictwie).

Subscription orders (17 US\$ per copy, 68 US\$ per year) available through the local press distributors or through the Foreign Trade Enterprise ARS POLONA, 00-068 Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7, Poland, or directly through

WYDAWNICTWO NAUKOWE SEMPER

ul. Bednarska 20A, 00-321 Warszawa, Poland
tel. (48) (22) 635 49 73, fax: (48) (22) 664 88 20.